

Tvorba projektu keramického kroužku pro děti ve věku 3 – 4let

Petra Březíková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra BŘEZÍKOVÁ**

Osobní číslo: **H10060**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Návrh projektu keramického kroužku pro děti ve věku 3-4 let**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti volnočasových aktivit dětí, vývojové psychologie dítěte, z oblastí rozvoje tvořivosti a klíčových kompetencí dětí.

Příprava projektu.

Realizace projektu a jeho následná evaluace.

Prezentace výsledků projektu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. Současná mateřská škola a její řízení. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1829-0. FICHOVÁ, Kateřina a Eva SZOBIOVÁ. Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-323-9.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a Miroslava KUPCOVÁ. Autoevaluace mateřské školy: metodická příručka k vlastnímu hodnocení. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2008. ISBN 978-80-87000-22.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a Miroslava KUPCOVÁ. Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-01-3.

ZELINKOVÁ, Olga. Pomoz mi, abych to dokázal. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-071-9.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2013**

Ve Zlíně dne 6. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20. 4. 2013

Brodilova

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledky obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Opírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihledne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Předmětem předložené bakalářské práce je vytvoření projektu keramického kroužku pro děti ve věku 3 – 4 let. Keramický kroužek je v podmínkách mateřské školy zájmovým útvarem, který může vhodně doplnit ŠVP. Děti předškolního věku jsou tvořivé a mají přirozenou touhu poznávat.

V praktické části poté aplikuji projekt v Univerzitní mateřské škole Qočna. A vytvářím detailní návody pro práci dětí v mateřské škole s keramickou hlinou. Keramický kroužek může u dětí ve věku 3 – 4 let profilovat jejich jemnou motoriku.

Klíčová slova: mateřská škola, děti předškolního věku, zájmová činnost v mateřské škole

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on creating a project based on voluntary ceramic classes for children aged 3 to 4 years. These ceramic classes are, in terms of the kindergarten, interests which can enhance the ŠVP. Preschool children are creative and have natural desire to learn new things.

In the practical part I apply the project in the Tomas Bata University kindergarten called Qočna and I make detailed instructions for children's work with ceramic clay in this kindergarten. The ceramic classes may also support their fine motor skills.

Keywords: kindergarten, preschool age, interests in kindergarten

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce paní doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, PhD. za vstřícnost a cenné rady a připomínky. Dále děkuji za podporu své rodině a příteli.

MOTTO:

„Vše, co si dokážete představit je skutečné.“

(Pablo PICASSO)

OBSAH

ÚVOD	12
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ VE VĚKU 3 – 4 LET	14
1.1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK	14
1.2 TŘÍLETÉ DÍTĚ	14
1.3 ČTYŘLETÉ DÍTĚ	15
2 ZÁJMOVÉ ÚTVARY V MŠ PRO DĚTI VE VĚKU 3 – 4 LET	17
2.1 KERAMICKÝ KROUŽEK V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	18
2.2 RVP PV A MOŽNOSTI ZAČLEŇOVÁNÍ TÉMAT O KERAMICE V NĚM.....	19
2.2.1 Dítě a jeho tělo	19
2.2.2 Dítě a jeho psychika:	20
Jazyk a řeč	20
Poznávací schopnosti a funkce představivosti a fantazie, myšlenkové operace .	20
Sebepojetí, city a vůle	21
2.2.3 Dítě a ten druhý	21
2.2.4 Dítě a společnost.....	22
2.2.5 Dítě a svět:	23
3 KERAMIKA.....	26
3.1 CO JE KERAMIKA	26
3.2 SUROVINA.....	26
3.2.1 Jíly	27
3.3 PRÁCE S HLÍNOU	28
3.3.1 Příprava hlíny	28
3.3.2 Na co si dát při práci s hlínou pozor.....	30
3.3.3 Techniky modelování	30
3.3.4 Nástroje.....	31
3.3.5 Engoby, Glazury.....	32
3.3.6 Sušení, výpal	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 PROJEKT KERAMICKÉHO KROŽKU PRO DĚTI VE VĚKU 3 – 4 LET	36
4.1 JEŽEK V LISTÍ	43
4.2 DEŠŤOVÉ KAPKY	44
4.3 PODZIMNÍ DRAK.....	46
4.4 MIKULÁŠ, ČERT NEBO ANDĚL.....	47
4.5 VÁNOČNÍ ZVONEK.....	49
4.6 TŘI KRÁLOVÉ.....	50
4.7 SVÍCEN	52
4.8 MISKA	54
4.9 JARNÍ SLUNÍČKO.....	55
4.10 ZAPICHOVACÍ KVĚTINA	56
5 EVALUACE PROJEKTU	59

ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM OBRÁZKŮ	66
SEZNAM PŘÍLOH	67

ÚVOD

Kontakt s hlinou je velmi přínosný pro rozvoj jemné motoriky u dětí předškolního věku, přináší svobodu myšlenkám, zbavuje stresu z příliš uspěchané doby. Pomocí práce s keramickou hlinou, která přináší nové podněty a myšlenky, mohou děti beze slov projevit všechny své emoce, které pro rychlý život už ani nedokážou vnímat.

V části teoretické bych se chtěla zaměřit na zájmové útvary v Mateřské škole pro děti ve věku 3 – 4 let. Popsat keramický kroužek probíhající v Mateřské škole. A představit ho v souvislostech s RVP PV.

V druhé kapitole bych se chtěla věnovat popisu předškolního dítěte podle věku v souvislosti s keramickým kroužkem.

V třetí kapitole se budu věnovat představení keramiky jakožto materiálu. Budu charakterizovat její druhy, popisovat práci se syrovou hlinou. Zabývat se procesem přípravy hlíny, technikami modelování, nástroji používanými k její výrobě, zdobení keramiky pomocí engob a glazur, možných chybám vyskytujících se při tvorbě keramiky a následnému sušení a výpalu keramiky.

V části praktické je mým hlavním cílem vytvořit projekt keramického kroužku, který bude následně realizovaný mateřské škole. V němž se budu věnovat jednotlivým návodům, pro konkrétní výrobky. Na závěr uvedu svou vlastní reflexi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ DÍTĚ VE VĚKU 3 – 4 LET

1.1 Předškolní věk

Předškolní věk trvá od 3 do 6 (7) let, je typický především tím, že děti jsou plné energie, nadšení a jsou velmi zvědavé. V tomto období jsou děti v neustálém pohybu, a do všeho co je zaujme, se pouštějí naplno a s nadšením. Také dosahují stále lepšího ovládnutí jemné motoriky (kreslení, vystřihování, zavazování bot, práce s modelínou).

Dochází u nich ke zdokonalování manuální zručnosti. Vyhraňuje se dominantní ruka. Děti se samostatně pohybují, což bezpochyby přispívá k rozvoji jejich sebevědomí a sebeuvědomění.

V předškolním věku děti přemýšlí o konkrétních věcech, situacích a činnostech jde tedy o myšlení konkrétní a názorné. Typické jsou otázky „Proč?“, „Jak?“, „Na co?“.

Je proto na první pohled znatelné, že děti touží po poznání a zajímají se o vnitřní souvislosti. Myšlení ovlivňuje jejich fantazii, má velký vliv na city a potřeby dítěte. Děti jsou v tomto období velmi vnímavé. Roste jejich schopnost pamatování a učení se, které je do jisté míry emocionálně podbarvená. Záleží tedy na síle situace, která se jim dle toho vryje do paměti. Děti si často upravují realitu podle svého tak, aby pro ně byla srozumitelná a pro ně přijatelná. (Bednářová, 2007)

1.2 Tříleté dítě

Tříleté děti jsou obecně již většinou klidnější, uvolněnější a poslušnější. Tříleté děti většinou ochotně poslouchají pokyny a požadavky od rodičů nebo jejich opatrovatelů. Umí si již počkat na to, co chtějí, což znamená, že nemusejí mít všechno hned. To se projevuje velmi i ve spolupráci mezi nimi. Děti si například půjčují používané pomůcky, nebo jsou schopny počkat do doby, než bude pomůcka volná a mohou se jí sami chopit. Nacházejí milé zalíbení ve všem okolo nich, dokonce v sobě samých a chtějí vše poznat a pochopit.

Růst a tělesný vývoj

Ve třech letech se růst dítěte podstatně zpomaluje, roste tedy pomaleji než v dvou předešlých. Zdokonaluje se dále jeho jemná motorika. Dokáže například obracet již stránky v knize po jedné. Rádo si hraje s měkkými hmotami, jako je plastelína nebo keramická hlína. Neustále do nich tluče, převaluje je, mačká je mezi prsty a tvaruje.

Může se začít projevovat, která ruka je dominantí. Je schopné, manipulovat s nádobami plnými vody aniž by je rozlilo. Dokáže dokonce přelévat tekutinu s jedné misky do druhé. Umí si umýt a utřít samo ruce, ale ne vždy dokonale. Například po práci s keramickou hlinou bývají děti hodně zašpiněné a je jim potřeba pomoci, nebo je alespoň zkontrolovat. V této době již většinou umí ovládat močový měchýř.

Percepční a kognitivní vývoj

Pozorně poslouchá příběhy a pohádky. Dovede se soustředit při zadávání úkolu. Vyprávěné příběhy, pohádky či úkoly často komentuje. Začíná rozlišovat jednotlivé geometrické tvary a vnímat mezi nimi rozdíl. Například při tvorbě obdélníkové podkladu, opravdu vytváří obdélník a ne čtverec.

Většinou se mu daří dobře porovnávat tvar a velikost objektů. Dokáže určit, pojmenovat a vhodně volit základní barvy pro práci s nimi. Částečně začíná chápat pojem času a trvání. Pojmy jako zítra, celý den, za chvíli.

Osobnostně sociální vývoj

Chápe, v čem spočívá princip střídání, ale ne vždy je ochotné se střídat. Je vstřícné, přátelské a mnohdy se snaží zavděčit se ostatním. Například pochválit tvorbu kamaráda, nebo paní učitelky. Často si mluví samo pro sebe. Jak jsem vyzorovala, nejčastěji se to stává u samostatné práce. Kdy si dítě samo komentuje své dílo, nebo si s ním hraje. Dává najevo náklonnost k mladším dětem a soucítí s nimi. Pokud je to v jeho silách, snaží se mu většinou pomoci, pokud se mu třeba nedaří nebo si neví rady. (Allen, 2005)

1.3 Čtyřleté dítě

Pro čtyřleté děti je typické především to, že doslova překypují energií, srší nápady, neustále něco vykládají, povídají si, brebentí a ani na chvíli se nezastaví. Navzdory tomu děti v tomto věku poměrně často propadají záchvatům vzdoru a umíněnosti, hádají se s rodiči nebo vychovateli. Tímto způsobem zkoušejí hranice, kam až mohou zajít. Je to způsobeno tím, že si v tomto věku začínají více a více věřit a mají silnou potřebu nezávislosti. Hloupými řečmi a nekonečnými vtípkami často provokují vychovatele nebo rodiče. Zároveň však překypují nadšením, snaží se pomáhat, kde to jen jde, mají opravdu živou představivost, projevují náklonnost k mladším dětem a do určité míry již dokážou plánovat dopředu.

Růst a tělesný vývoj

Dítě neustále roste a přibývá na váze. Za rok přibere přibližně 2 kg a vyroste o 2 cm. Zdokonaluje se dále jeho hrubá a jemná motorika. Z plastelíny nebo keramické hlíny dokáže vytvarovat nejrůznější objekty: cukrový, hady a jednoduchá zvířata. Tužku již drží ve třech prstech. Dokáže překreslit některé tvary a písmena. Maluje, kreslí a modeluje již s určitým záměrem. Když chce namalovat nebo vymodelovat něco konkrétního, často se stává, že se mu dílo nedaří dle jeho představ a tak své dílo označí za něco jiného, než bylo původně záměrem.

Percepční a kognitivní vývoj

Dokáže seřadit objekty od nejmenšího po největší. Rádo poslouchá vyprávění o tom, jak co funguje a jak by se s čím mělo zacházet. Chápe rozdíly mezi pojmy „nejvyšší“, „největší“, „stejně“ a „více“. Při pohledu na skládačku, dokáže rozpoznat, které části ještě chybí. Chápe souslednost každodenních událostí a činností.

Osobnostně sociální vývoj

Je společenské, přátelské, někdy překypuje až přílišným nadšením do práce. Rychle a nepředvídatelně se u něj mění nálady. Propadá záchvatům vzteku kvůli maličkostem (nedaří se mu práce dle jeho představ). Trucuje, když je z něčeho vynecháno nebo se nemůže ihned účastnit toho, co chce. Často má při práci a hře smyšlené kamarády. Spolupracuje s ostatními a podílí se na společných aktivitách. Často se ovšem chová sobecky. Není schopno se střídat, nebo by jakoby v určitých situacích nechápalo, v čem střídání spočívá. Všechna svá díla chce tvořit samo, ale když pak přijde nějaký problém, rozčílí ho to natolik, že se mnohdy dostane na pokraj záchvatu zuřivosti.

Děti jsou v tomto věku nesmírně energické, vnímavé a doslova nasávají vše, co je kolem nich a co se v jejich okolí děje. Při práci s keramickou hlinou získávají nové zkušenosti, jelikož do ní mohou neomezeně zasahovat, měnit a slepovat ji. Děti se při práci s keramikou soustředí, používají při ní zpravidla obě ruce a někdy i jiné části těla, čímž velmi dobře rozvíjejí jemnou motoriku. (Allen, 2005)

2 ZÁJMOVÉ ÚTVARY V MŠ PRO DĚTI VE VĚKU 3 – 4 LET

Součástí vzdělávacího programu v mateřské škole může být i nabídka volnočasových aktivit formou zájmových kroužků. Měli by být vhodně začleněny do časového rozvrhu dne tak, aby nezastupovaly hlavní vzdělávací a výchovné činnosti, ale spíše nabízely dětem alternativu či obměnu běžných činností. Mohou být voleny buď jako obměna nepříliš oblíbeného odpoledního odpočinku, nebo zařazovány například během dopoledních řízených činností. Jednou z výhod vlastního školního vzdělávacího programu, je bezesporu možnost zařazení volnočasových aktivit již při jeho tvorbě. (Bečvářová, 2003)

Volnočasové aktivity jsou nabízeny všem dětem bez rozdílu. V některých případech se mohou zřizovat speciální kroužky pro nadané děti, které nejsou, i přes profesionální práci učitelek v mateřské škole dostatečně spokojeny. Volnočasové aktivity mohou být provozovány buď individuálně, nebo jako skupinově. Mohou mít formu pravidelnou a cílenou nebo právě naopak příležitostnou a nárazovou. (Hofbauer, 2004)

Navíc se mohou otvírat pro děti, u nichž byly diagnostikovány případné vzdělávací problémy, činnosti v těchto kroužcích mohou přispět ke zmírnění problémů, popřípadě k jejich následnému odstranění. (Němec, 2004)

Nabízené volnočasové aktivity se mohou týkat mnoha oblastí zájmu dětí.

Základní rozdělení volnočasových aktivit:

a) odpočinkové a rekreační činnosti

b) zájmové činnosti - 1. zájmové činnosti společenskovední

2. zájmové činnosti pracovní-technické

3. zájmové činnosti přírodovědné

4. zájmové činnosti estetickovýchovné

5. zájmové činnosti tělovýchovné, sportovní a turistické

(Hájek, 2004)

Proto, například náš keramický kroužek pro děti ve věku 3-4 let řadíme mezi zájmové činnosti estetickovýchovné. Které utvářejí a formují estetické vztahy dětí k přírodě, společnosti a jejím materiálním a kulturním hodnotám. V této oblasti jsou činnosti zaměře-

ny na rozvíjení výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu, na kulturu chování a výchovu vkusu, rozvoj tvořivosti. (Spousta, 1996)

Nabízené volnočasové aktivity ve většině případů vedou samotné učitelky, ale není to pravidlem. Stále častěji se aktivně zapojují například samotné studentky, ať už středních nebo vysokých škol, studující obor Učitelství pro mateřské školy. Mohou zde ovšem taktéž docházet externí lektoři, kteří se odborně specifikují na danou oblast. (Fichnová, 2007)

Dle mého názoru například při vedení volnočasové aktivity zabývající se angličtinou pro nejmenší, je bezesporu opravdový profesionál zapotřebí. Děti by mohly pochytit špatnou výslovnost, nebo by vedoucí nebyl schopen zodpovědět jejich otázky zcela správně.

2.1 Keramický kroužek v mateřské škole

Práce s přírodním materiálem, jakým je keramická hlína, dobře rozvíjí přirozenou tvořivost, zručnost, fantazii, výtvarné cítění, soustředěnost, a především procvičuje jemnou motoriku dětí. Samotný kontakt s ní děti obohacuje. V keramickém kroužku by měl být brán ohled na individuální kreativitu dětí, na jejich přání a pocity, a také na potřebu hrát si a experimentovat. Práce s keramickou hlínou může být také jednou z forem aktivního odpočinku. (Macek, 2007)

Má taktéž kladné terapeutické účinky, patrný je zvláště příznivý vliv na psychiku a odreagování se. V průběhu keramického tvoření se v dětech uvolňuje vnitřní napětí, stavy úzkosti a nejistoty, agrese, ale i smutku, často nahrazuje nedostatečnou verbální komunikaci, pomáhá získávat sebedůvěru a zároveň důvěru ve vlastní schopnosti jelikož hlína nabízí možnost bezpočtu oprav, námět tak dítě může zpracovávat znovu a znovu, dokud hlína nevyschne. (Macek, 2007)

Témata by měla být formulována tak, aby dávala dětem možnost vyjádřit svou kreativitu, ale zároveň navazovala na školní vzdělávací program.

Děti mohou vytvářet i společná díla a učit se tak spolupráci. Někdy je hlavním cílem vytvořit hezký výrobek na ozdobu nebo pro užitek, ale někdy především hra s hlínou. Děti by se v kroužku měli dozvědět, jak správně pracovat s keramickou hlínou a barvami určenými pro práci s ní. Po každém tvoření je dobré si s dětmi povídat. Důležitou součástí tvorby je pochvala. Děti můžeme chválit za trpělivost, snahu, nápad, zručnost (důvod k pochvalě je téměř vždy), nemusíme čekat na hotový výrobek, ale můžeme chválit již v průběhu tvorby. (Rodwell, 2003)

Náplní kroužku je tedy především tvoření z hlíny – práce se šablonou, vykrajování z plátu, modelování z hroudy, válečková technika, zdobení engobami nebo glazování již jednou vypálených výrobků.

Domů si děti poté odnášejí plošná a prostorová díla, někdy kombinovaná s jinými materiály – lýkem, proutím, pentlemi nebo i magnetem.

2.2 RVP PV a možnosti začleňování témat o keramice v něm

vzdělávací obsah RVP-PV je uspořádán do pěti oblastí:

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a jeho psychika
3. Dítě a ten druhý
4. Dítě a společnost
5. Dítě a svět

2.2.1 Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle keramických činností:

- rozvoj koordinace očí a rukou při keramických činnostech
- zapojení více částí rukou do keramických činností
- podporování rozvoje všech smyslů

Vzdělávací nabídka:

- lokomoční pohybové činnosti v rámci keramiky
- změny poloh a pohybů rukou
- manipulační činnosti s předměty, pomůckami a nástroji při keramických činnostech

Očekávané výstupy:

- koordinovat pohyby těla s nástroji a materiály používanými u keramických činností
- umět uklidit pomůcky a keramický materiál
- nebát se pracovat s rozličným materiálem (voda, barvy, hlína, přírodní materiál...)

Rizika:

- omezování spontánní aktivity dětí
- nevhodné prostory a podmínky
- nedostatečné vybavení

2.2.2 Dítě a jeho psychika:

Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle keramických činností:

- rozvoj komunikativních neverbálních dovedností v rámci vyjadřování pomocí keramické hlíny
- rozvoj komunikativních verbálních dovedností v rámci komunikaci o budoucích vzniklých dílech

Vzdělávací nabídka

- plastické napodobování symbolů, tvarů a předmětů

Očekávané výstupy:

- vyjádřit prostřednictvím tvorby své pocity, zážitky, myšlenky
- hovořit o motivech v keramice
- rozlišit nejrůznější symboly v keramice

Rizika:

- chudé, nepodnětné prostředí
- slabá motivace

Poznávací schopnosti a funkce představivosti a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle keramických činností:

- rozvoj fantazie, kreativity, smyslového vnímání
- posilování radosti z objevování nového

Nabídka vzdělání:

- přímé pozorování přírodních a kulturních jevů (návštěva galerií, prohlížení soch, pozorování keramických děl, stromů, zvířat, sběr přírodních materiálů)
- pozorování běžných objektů z keramiky – seznámení s proporcemi, barvami, materiály, tvary
- spontánní hra a experimenty s hlínou
- konkrétní práce s materiály, zjistit, co mohou s materiálem dělat

Očekávané výstupy:

- učit se pozorovat a vnímat nové věci, přírodní jevy, objekty z keramiky
- vyjadřovat svou fantazii a představivost v tvořivých činnostech s keramickou hlinou

Rizika:

- málo příležitostí a prostoru k experimentování s hlinou
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hry

Sebepojetí, city a vůle

Dílčí vzdělávací cíle keramických činností

- rozvoj estetického vnímání
- rozvoj umění zobrazovat a vyjádřit své prožitky, pocity pomocí keramické hlíny

Nabídka vzdělání:

- spontánní hra s rozmanitými druhy keramické hlíny, pomůcek a nástrojů
- keramické činnosti a akce umožňující samostatné vyjadřování
- zobrazení pohádek, příběhů za pomoci keramické hlíny

Očekávané výstupy:

- umět se samostatně vyjádřit pomocí keramické hlíny
- soustředění se na úkol – začít a dokončit práci s keramickou hlinou
- umět vyjádřit své prožitky, pocity pomocí keramické hlíny

Rizika:

- nedostatek možností projevit vlastní prožitky a city při práci s keramickou hlinou
- nedostatek podpory a motivace dítěte v jeho tvorbě
- omezování dítěte v jeho individuálním pracovním tempu
- málo podnětů k prožitkům, k estetickému vnímání

2.2.3 Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle keramických činností

- rozvoj kooperativních dovedností v rámci keramických aktivit dětí
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních při spolupráci dětí v keramickém kroužku
- seznamování se s pravidly chování ve vztahu k druhému, během keramického kroužku

Nabídka vzdělávání:

- keramické práce vedoucí k ochotě spolupracovat
- kooperativní keramické činnosti dětí – ve dvojici, trojici, skupině,...
- společná setkání nad keramickými výrobky – povídání o keramických výrobcích, seznámení s díly druhých dětí

Očekávané výstupy:

- tvořit s druhým dítětem společné dílo
- dodržovat domluvená pravidla tvorby, spolupráce
- umět si rozdělit s druhým práci při společné tvorbě

Rizika:

- nevhodné prostředí nabízející málo možností ke společné tvorbě
- nedodržování dohodnutých pravidel při tvorbě

2.2.4 Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle keramických činností:

- seznámení se světem lidí, kultury, umění – s jeho rozmanitostí
- získání pozitivního vztahu ke kultuře a umění

Nabídka vzdělání:

- Keramické činnosti uvádějící dítě do světa lidí
- Tradice, zvyky, oslavy – typické pro konkrétní národ – v keramickém pojetí

Očekávané výstupy:

- umět vyjádřit své představy pomocí keramických technik
- umět využít různé materiály v keramické tvorbě- druhy jílu, přírodní materiály, engoby, glazury
- učit se vnímat umělecké a kulturní podněty

Rizika:

- nedostatek podnětů a příležitostí k rozvoji keramických dovedností dítěte

2.2.5 Dítě a svět:

Dílčí vzdělávací cíle výtvarných činností:

- seznámení se prostřednictvím keramického projevu s místem a prostředím, kde dítě žije
- sledování proměn přírody

Nabídka vzdělání

- pozorování přírody, přírodních jevů, poznávání rozmanitosti přírody
- zkoumání a manipulace s keramickou hlinou

Očekávané výstupy:

- mít povědomí o rozmanitosti přírody
- esteticky vnímat okolí mateřské školy nebo okolního prostředí – formou keramických děl

Rizika:

- nedostatek příležitostí vidět a vnímat pestrost přírody a okolního prostředí
- nevhodná a náročná témata
- pouze zprostředkované seznámení s okolím, přírodou, světem
(Smolíková, 2006)

Kompetence

cílem projektu keramického kroužku je rozvíjet u dětí sociální a personální kompetence, kompetence k řešení problémů a také je učit vzájemné toleranci a spolupráci.

Kompetence k učení

Děti se při práci s keramickou hlinou učí samostatně a tvořivě přemýšlet. Každé dítě přemýšlí nad svým vlastním výrobkem.

Dítě se učí základům keramické tvorby a umí získaných poznatků a dovedností tvořivě využít.

Dítě používá bezpečné postupy při práci, rozpozná kvalitní práci a dobře splněný úkol.

Kompetence k řešení problémů

Dítě si dokáže samo zorganizovat pracovní prostor a postup práce, práci také dokončí.

Dítě pracuje samostatně, odhadne, co by mu mohlo při práci způsobovat problém.

Dítě zvládne tvořit pomocí různých pracovních metod.

Dítě zvládne kombinovat a nanášet barvy na výrobek.

Kompetence komunikativní

Dítě dokáže spolupracovat s ostatními při tvorbě společných výrobků a respektovat jejich pracovní prostor.

Dítě při práci vyjadřuje svůj názor, své myšlenky a nápady.

Dítě prezentuje výsledky své práce sám nebo ve skupině.

Kompetence sociální a personální

Dítě se podílí se na vytváření příjemné atmosféry v kolektivu.

Dítě spolupracuje s ostatními a respektuje jejich názor.

Dítě dodržuje stanovená pravidla při práci s různými materiály a nástroji

Kompetence činnostní a občanské

Dítě postupně získává pozitivní vztah k umění a řemeslu. (RVP PV, 2004)

Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí. Práce keramickou hlinou se prolíná různou měrou oblastmi RVP PV. Práce s keramickou hlinou může sloužit jako prostředek k naplňování rámcových cílů i celé řady cílů oblastních.

3 KERAMIKA

3.1 Co je keramika

Slovo keramika pochází původně z řeckého slova keramos a odkazuje k pojmu hlína ve všech jejích podobách. Ve starověkém Řecku se tímto pojmem nazývala hlína a všechny hrncířské výrobky. V dnešní době se tímto pojmem rozumí všechny předměty vytvořené z vypálené hlíny. Jsou to tedy nejrůznější porcelánové figurky, jídelní servery, cihly, ale mohou to být například i izolátory elektrického vedení. Jelikož se ovšem jedná o velké množství druhů z různých materiálů, sloužících k různým použitím, pro větší přehlednost se dělí na keramiku hrubou a jemnou. Hlavním rozlišujícím znakem je tloušťka a zrnění střepevé hmoty.

Hrubá keramika se především vyznačuje tlustým a hrubozrnným střepem. Patří sem nejrůznější stavební a cihlářské výrobky (cihly, děrované cihly, tašky, obkladačky, dlaždice, trubky, trativodky, nebo také kanalizační roury a nejrůznější žáruvzdorné předměty).

Jemná keramika se naopak vyznačuje tenkým a jemnozrnným střepem. Přímo jemné keramice se budu věnovat ve své bakalářské práci. Patří sem nespočet různých užitkových a ozdobných předmětů, které nás obklopují (porcelán a bílá kamenina, obkladačky, laboratorní, zdravotnická a technická keramika, jídelní servery, nejrůznější vázy, sošky a mnoho dalšího). (Adamcová, 2004)

3.2 Surovina

Keramická hlína sama o sobě jako hmota je směsí nejrůznějších jíílů a mnoha dalších složek, které jí dodávají tvárnost, poréznost (pórovitost) a přibližnou teplotu skelnatění. Hlína musí být dostatečně tvárná, aby se dala dobře modelovat, tak i dost porézní, což je důležité pro její rovnoměrné prosychání. Navíc je nezbytné, aby obsahovala dostatek tavících přísad, jež jsou bezpodmínečně nutné k určení teploty, při které může dojít k jejímu výpalu.

Mezi další suroviny, aplikující e později patří nejrůznější engoby a glazury; engoby slouží k základnímu překrytí a keramiku oživují pomocí barev, zatímco glazury keramiku impregnují a umožňují v ní přechovávat nejrůznější tekutiny.

3.2.1 Jíly

Jíly jsou základní surovina pro vůbec samotnou existenci keramiky. Smísili se jílovité minerály s vodou, výsledná vzniklá hmota získá perfektní tvárnost. I přesto, že jílovina nachází téměř na celém povrchu země, její vlastnosti se podstatně liší ložisko do ložiska. Některé lze použít přímo, jiné musí být však čištěny a dále míseny, než se dosáhne jejich tvárnosti.

Jíly jsou druhotným produktem zemské kůry, což znamená, že vznikly rozkladem starých hornin pomocí vlivu atmosférických činitelů. Existuje několik druhů jílu, každý se hodí k jinému zpracování. Proto uvádím krátký přehled s jejich základní charakteristikou.

Jíly červené

Tyto jíly jsou původně hnědošedé barvy. Avšak díky vysokému obsahu železa 5 až 8 %. Po vypálení získají červenou či bílou barvu s červeným nádechem. Patří mezi vysoce tavné jíly, a proto by se neměli vypalovat při teplotě přesahující 1050 °C. Jejich dokonalá tvárnost je přímo předurčuje pro zpracovávání na hrnčířských kruzích nebo k modelování malých plastik, a proto jsem si ji také vybrala pro práci s dětmi. Je to pro ně nejvhodnější materiál ke zpracování, protože není tak náročný na tvarování.

Jíly bílé

Tyto jíly se těží většinou v malých nalezištích rozmístěných po celém světě, a proto je v praxi používáme již předpřipravené. Za vlhka se vyznačují světle šedou barvou, ale po vypálení získávají barvu slonově bílou až bělavou. Tyto jíly jsou také velmi dobře tvárné a porézní, obsah železa je u nich téměř nulový.

Velmi často se používají k zhotovování výrobků z forem, jako jsou nádoby, obkladové kachličky, nebo sanitární zařízení.

Jejich vypalovací teplota se pohybuje přibližně kolem 1050 °C a 1150 °C. Před nanášením glazury u nich obvykle doporučuje provést první vypálení, neboli "přežah", na 900 °C či 1000 °C.

- **Bělnina**

Bělninou nazýváme bílou hrnčířskou hlínu pálenou při nízké teplotě. Její přirozená barva je čistě bílá, ale může přecházet až do šedohnědé. Doporučuje používat se ji biskvitovanou, jelikož po jediném výpalu na ni většinou glazura nepřilne.

- **Majolika**

Majolikou rozumíme bílou hmotu o nízké teplotě pokrytou bílou cíničitou či glazurou. Její výrobou se původně zabývali Arabové. Slovo Majolika je odvozeno od názvu ostrova Mallorca, kde se původně nacházela a odkud byla přivezena do Itálie.

- **Kameninové jíly**

Kamenin se obvykle skládá z žáruvzdorných jíků, křemenů, kaolinů a živců. Její barva za vlhkého stavu je většinou tmavě šedá, ale po přepalu se mění v růžovou slonovinu. Po vypálení má skvělé vodě i žáru vzdorné vlastnosti. Je to vysoce jemná hmota, které snese vryp oceli. Doporučená vypalovací teplota se pohybuje okolo 1100 °C a 1300 °C. Při překročení této teploty se keramika díky roztavení některých složek z části zvětší.

Tyto jíly mají velmi všestranné použití, mohou se jak zpracovávat na kruhu, ve formách, tak i zpracovávat prostým modelováním.

- **Porcelánové jíly**

Porcelánová hmota se skládá z kaolinu, křemene a živce. Je téměř čistá a neobsahuje žádné stopy železa. Její barva je za vlhkého stavu šedá, avšak po vypálení zbělá. Vypalovací teplota je mezi 1300 °C a 1400 °C.

Ovšem tato hmota není plastická, a tak se používá především k lití, neboť práci na kruhu s ní zvládne jen opravdový mistr. Před glazurování porcelánu se také doporučuje porcelán nejdříve přežahnout (biskvitování).

Žáruvzdorné jíly

Do této skupiny spadá velké množství těžce definovatelných jíků. Mají různé složení, avšak jejich společným znakem je odolnost vůči vysokým teplotám a tepelnému šoku. Žáruvzdorné směsi obvykle obsahují vysoký podíl šamotu. Tím je nazývána již vypálená a rozdrcená žáruvzdorná hlína. Jejich vypalovací teplota se pohybuje okolo 1440 °C a 1600 °C. Málo se smršťují, a proto se používají zvláště pro rozměrná umělecká díla a nástěnné dekorace. (Rosová, 2003)

3.3 Práce s hlínou

3.3.1 Příprava hlíny

Před tím, než se začne z hlíny cokoli vytvářet, musí se takzvaně sestejnit. I když se koupí již hlína určená přímo k použití, je téměř jisté, že nebude zcela konzistentní nebo že

bude na povrchu sušší než uprostřed balíku, protože nějakou dobu ležela na skladu. Proto je důležité její hnětení a prolínání, abychom se zbavili všech nerovností, vzduchových bublin a hrudek, které se v hlíně nacházejí. (Rada, 1997)

- **Prolínání**

Tato technika se používá ke sjednocení hlíny, nebo také když chceme spojit dva nebo více druhů hlíny dohromady. Hlínu můžeme zpracovat několika různými způsoby. Nejčastěji se hlína rozřízne strunou na dvě přibližně stejně velké poloviny, vrchní díl se vezme do rukou a připlácne se silou na druhý díl. Tento postup se opakuje několikrát neustále dokola, dokud není hlína rovnoměrně sjednocená a bez viditelných bublin.

- **Hnětení**

S hlínou dále pracujeme podobně jako s těstem, po jejím prolínání ji rozkrájíme na menší, lépe zpracovatelné kusy, které se poté hnětou tak dlouho, dokud není hlína zcela konzistentní a stejnorodá.

- **Válení**

Když si hlínu důkladně připravíme prolínáním a následným hnětením, je připravena k použití. U mnoha námi používaných technik, se hlína musí nejdříve zpracovat na ploché pláty, které si připravíme válením hlíny na dřevěné podložce, nebo kusu látky. Musíme dávat velký pozor, aby se nám hlína nelepila na váleček. Z vlastní zkušenosti jsem usoudila, že nejlepší je hlínu takto připravovat na látkové podložce. Pro děti je pak mnohem jednodušší hlínu obracet a manipulovat s ní.

- **Recyklace hlíny**

Hlínou bychom neměli plýtvat a měli bychom tomu i učit děti.

Pokud není znečištěná nebo smíchaná s jiným typem hlíny, je zde možnost veškerou nevypálenou hlínu opět znovu použít. Velice důležité je nemíchat kamenitou hlínu s hlínou pórovitou. Změnila by se její barva, ale hlavně by při vypalování mohla popraskat. Pro uskladnění hlíny je důležité používat nádoby, nebo sáčky do kterých se nedostane prach a jiné částičky.

- **Uskladnění**

Nejideálnější pro uskladnění hlíny, jsou originální igelitové obaly, v kterých byla hlína zakoupena. Nejdříve je však vždy musíme očistit vlhkou hubičkou, a to proto, aby se na hlínu nenalepily suché kousíčky z vnitřních stran sáčků. (Rada, 1997)

3.3.2 Na co si dát při práci s hlinou pozor

- **Vzduchové bubliny**

Pokud zůstanou ve stěnách keramického výrobku vzduchové bubliny, vzniká zde velké nebezpečí, že během výpalu výrobek exploduje, nebo vtom lepším případě popraská. Je to zapříčiněno tím, že vzduch se přeměňuje v páru, která za vzrůstající teploty vyvíjí velký tlak na stěny výrobku. Proto může při větším objemu vzduchu výrobek explodovat a zároveň poškodit ostatní výrobky, ale také samotnou pec. Z tohoto důvodu bychom se měli snažit vzduchovým bublinám co nejvíce vyvarovat.

Proto vždy nabádám děti, aby důkladně hnětli hlinu, před tím než začnou tvořit samotné výrobky. Tím se snažím předcházet především velkému zklamání, když výrobek popraská nebo se jinak poškodí během výpalu. Děti bývají poté velmi zklamané a podle mého mohou i ztratit motivaci pro svou další tvorbu. Což by byla určitě velká škoda. (Chavarria, 1999)

3.3.3 Techniky modelování

Modelování je ruční zpracovávání hlíny. Postupem času se vyvinulo několik technik, avšak základní principy se téměř nezměnily. Mezi nejvíce používané metody patří modelování z hroudy měkké hlíny, z válečků, z plátů rovné a vyválené hlíny, z forem, formiček a za pomoci kruhu.

- **Modelování z hroudy (vymačkávání)**

Tato technika se nejčastěji používá pro výrobu menších objektů, jako jsou misky, hrnky a podobně. Jejich tvar je sice někdy hrubý a nepravidelný, na čemž je však vidět, že jde o ruční práci.

Tuto metodu jsem používala velmi často s dětmi, protože je pro ně velmi zábavná a také snadná. Je to ideální technika pro začátečníky, děti se nemusí řídit žádnými pravidly, a mohou být při své práci velmi kreativní.

Hlína však musí být před začátkem tvarování dokonale prohnětená a tvárná, aby se dala dobře modelovat. Děti se mohou pokusit o nejrůznější objekty, či postavy, které mohou na závěr opracovat či ozdobit pomocí dřevěných pomůcek, nebo mohou přidat nejrůznější nožky, okraje a další doplňky. Poté už záleží jen na dětech jak bude jejich výrobek jednoduchý či složitý.

- **Modelování z válečků**

Modelování pomocí válečků je jednou z nejstarších metod na světě.

Tato technika modelování již vyžaduje určitou přesnost, sladění pohybů, zručnost a čas. S její pomocí lze vytvářet nejrůznější válcovité či zaoblené tvary, které mohou být otevřené i zavřené.

Nejprve jako před začátkem každého modelování musíme zjistit jaký je stav hlíny. Hlína by měla být opět plastická a vlhká, pokud tak není, propracujeme ji tak aby byla. Pokud bychom tak neučinili, vyrobené válečky by se lepily k pracovní ploše a praskaly by. Sušení u tohoto typu výrobků musí být velmi pomalé a opatrné, snadno zde dochází k praskání.

- **Modelování z plátů**

Tato metoda je již poněkud složitější, ale není pochyb o tom, že šikovnější děti ji zvládnou. Za pomoci této metody můžeme vytvořit téměř všechny druhy keramiky.

Nejprve musíme hlínu opět dobře propracovat, aby byla tvárná a měkká. K samotné přípravě plátů potřebujeme dřevěný či látkový podklad a kuchyňský váleček. Vždy si musíme dopředu dobře promyslet rozměry. Na hotové pláty bychom měli sahat jen minimálně, aby nám nepopraskaly. Z takto zhotovených plátů, již můžeme tvořit dle naší libosti.

Pláty mohou děti slepovat pomocí šlikru nebo z nich vyřezávat různé tvary, které použijí pro další tvorbu. (Chavarria, 1999)

3.3.4 Nástroje

K práci s keramickou hlínou existuje velké množství nástrojů, a je pouze otázkou praxe, které nám budou vyhovovat pro stálé používání. Většina keramiků si své nástroje nejčastěji vyrábí sama, nebo si je pořizuje postupně v železářství a dalších specializovaných obchodech. Nejlepší nářadí bývá často to, které si člověk udělá sám – třeba z předmětů denní potřeby.

Váleček – používáme ho k rozválení hlíny. Po každém použití je potřeba ho otřít vlhkou houbou.

Bavlněné prostěradlo – používáme jako podklad pro válení, ale i jako pomůcky pro smrštění příliš vlhké hlíny.

Houby – syntetické houby, které v keramice používáme, jsou určeny zejména k prvním povrchovým úpravám zpracovávaných výrobků. Můžeme je rovněž použít pro dekorování, nebo očištění přebývajících glazury či engoby.

Dřevěné nástroje – používají se dokonalému ohlazení keramiky, jak z vnitřku tak vně

Dřevěné špachtle – mají různé velikosti a tvary: špičaté, rovné, zubaté, zakulacené. Pomáhají dostat se do úzkých míst, kam nepronikneme rukou, a slouží taktéž k dekorování.

Kovová očka a hladítka – ocelová očka slouží k vybírání hlíny z malých plastik a k dekorativním vrypům. Můžeme jimi ohlazovat i vytáčené kusy keramiky.

Štětky a štětečky – k práci s keramikou se používá velké množství štětců, z nichž každý se hodí k něčemu jinému. Používáme je jak k dekorování, tak k detailnější práci.

Struna – na obou koncích je upevněna k dřevěným rukojetím, za které ji můžeme držet bez obav, že bychom se pořezali. To nám umožňuje krájet hlínu přímo z koupené lisované hmoty. (Macek, 2007)

3.3.5 Engoby, Glazury

- **Engoby**

Engoby se objevily mnohem dříve než glazury. Jejich podstatou je řídká hlína, obvykle zbarvená, jež se užívá k zakrytí nejrůznějších nedokonalostí. Tato technika slouží také ke kreslení, malování či zdobení keramických objektů. Engoby se skládají obvykle z přirozených jíílů nebo oxidů kovů, a proto jsou vhodné pro použití u dětí.

Engobu můžeme nanášet na nevypálený střep a stejně tak i na přežahlý střep. Barvu nanášíme štětcem nebo poléváme. Výhodou je, že má po výpalu příjemný matný povrch.

- **Glazury**

Glazury mají na keramických výrobcích funkci estetickou a technickou. Z estetického hlediska vylepšuje vzhled výrobku, například hladkostí, leskem, barevností povrchu a umožňuje aplikaci dalších dekoračních technik. Z toho technického uzavírá otevřenou pórovitost střepu, dokáže zvyšovat mechanickou pevnost oproti

neglazovaným neglazovaným výrobkům. Existuje několik druhů glazur jako například solné glazury, zemité glazury a umělecké glazury. (Rodwell, 2003)

3.3.6 Sušení, výpal

- **Sušení**

Samotný proces sušení vlhké keramiky při pokojové teplotě je pomalý. Samozřejmě záleží na typu výrobku, a to především na tloušťce stěn. Pokud jsem například vyráběla s dětmi postavičky, proces sušení byl mnohonásobně delší než při sušení keramických misek.

Nesprávné sušení při příliš velké teplotě, nebo v průvanu má ve většině případů za následek nepravidelné smrštění, v jehož důsledku mohou některé ze stěn výrobku popraskat, nebo se zdeformovat.

Výrobky by za normálních okolností neměli překročit tloušťku 0,4-1 cm. Pokud je výrobek příliš silný, nebo nepravidelný, měli bychom ho zabalit do vlhké látky či igelitu a pravidelně jej na krátkou dobu odkrývat a následně opět zakrýt.

Hlína se postupně tvrdne a přestává být tvárná.

- **Výpal**

Výpal je jedním z nejdůležitějších a také nejsložitějších procesů při výrobě keramiky. Ač se to možná na první pohled nezdá, je to tak.

Výpalem získáme požadované vlastnosti, a to dobrý vzhled výrobku, vytavení glazur, mechanickou pevnost, chemickou odolnost a pevnost.

První fází výpalu je tzv. přežah. Provádí se jen u některých výrobků. Většinou má menší teplotu než ostrý výpal. Přežahnout se musí vždy všechny výrobky, které se nemohou glazovat za syrova.

Při ostrém výpalu se vypalují již naglazované výrobky. V keramické peci probíhají při výpalu tři fáze.

První fází je náběh na teplotu. V této fázi probíhá dosušování a odpařování vody.

Dostáváme se na výdrž na maximální teplotě výpalu. To je druhá fáze v peci. Při výdrži na maximální teplotě dosáhneme konečných vlastností výrobku, např. odolnosti, žáruvzdornosti, pevnosti atd. Probíhají zde všechny přeměny stře- pu. Délka výdrže se liší podle druhu výrobku (od několika minut až po dny).

Nejdelší a nejchoulostivější doba výpalu je chlazení. Při rychlém chlazení může do- jít k poškození výrobků, vznikají trhlinky a praskliny. Pec se nedoporučuje otvírat dřívě než ve 200°C. Nejběžněji užívané pece v dílnách jsou v dnešní době elektric- ké nebo plynové. (Rodwell, 2003)

Pro práci s keramikou hlinou je velmi důležité znát základy její přípravy pro práci s ní, možná rizika při této práci, základní techniky modelování, používané nástroje, průběh práce s ní i konečný postup glazurování, sušení a výpalu. Všechny tyto postupy jsou ne- zbytné k získání hotových výrobků. Proto v této kapitole věnuji nejdůležitějším informa- cím o těchto procesech. Měl by je znát každý, kdo se do tvorby s keramickou hlinou pustí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT KERAMICKÉHO KROŽKU PRO DĚTI VE VĚKU 3 – 4 LET

Každé dítě se rozvíjí individuálně, což se týká jak jejich tělesného, tak i kognitivního vývoje. To má v keramice vliv především na jemnou motoriku a souhru pohybů. Děti si taktéž postupně dokážou lépe organizovat svůj prostor a respektovat prostor druhých.

Proto jsem vždy připravila dvě varianty. Jednu jednodušší a druhou mírně složitější a náročnější. Volila jsem takto především proto, aby se šikovnější a rychlejší děti nenudily při čekání na ostatní a naopak aby děti, kterým práce s hlinou ještě nejde tak dobře neměli pocit méněcennosti nebo nezdaru.

Touto cestou jsem se snažila naplnit očekávání pro obě dvě skupiny dětí.

Složitější varianta pro pokročilejší děti je v tabulce vždy vyznačena tučným písmem.

Podzim	Výrobek	Pomůcky	Metody	Organizační formy	Cíle	Motivace
Přírodní tématicka	Ježek v listí	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, válečky, příborové nože, špachtle ze dřeva, dřevěné špejle, formičku ve tvaru ježka, nejrůznější přírodniny (skořápky oříšků, žaludy, jehličí, stromová kůra, tráva, kamínky...)šlikr, misky	Rozhovor, diskuze, brainstorming, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvládnout základní techniku zpracování hlíny. 2. Naučit se vytválet z hlíny plát. 3. Osvojit si práci s pomocí formičky a lepení pomocí šlikru. 4. Vědět, jak zvířata zimují. 5. Rozvíjet spolupráci dětí. 	Povídání o podzimu, o tom, že přichází zima, o zimním spánku některých zvířat
	Dešťové kapky	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, příborové nože, dřevěné špachtle, šablonu kapky (vlastní výroba z tvrdého kartonu), válečky, špejle, očka, silon	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvládnout základní techniky zpracování hlíny, (hnětení, práce s válečkem, okrajování). 	Báseň s rytmickým doprovodem: dešťové kapičky, pohled z okna

Dekorace	Podzimní draci	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, příborové nože, dřevěné špachtle, šablonu ve tvaru kosočtverce (vlastní výroba z tvrdého kartonu), dřevěné špejle, provázek, barevné fáborky	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	1. Zvládnout základní techniky zpracování hlíny (hnětení, práce s válečkem, výroba plátů, okrajování dle šablony).	Povídání si o podzimu, o činnostech které jsou typické na podzim
Barvení a glazurování		Štětce různých délek a tloušťek, barevné glazury a engoby, umělohmotný ubrus, misky s vodou, pěnové houbičky	Demonstrace, popis	Řízená činnost, spontánní činnost	1. Zvládnout samostatně nanášet barvy na výrobek. 2. Rozlišit jednotlivé glazury a engoby.	Vysvětlení dětem, že jde o konečnou fázi jejich výrobku, a o zajímavou možnost jeho doladění

Zima	Výrobek	Pomůcky	Metody	Organizační formy	Cíle	Motivace
Dekorace	Mikuláš, čert, nebo anděl	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, příborové nože, špachtle ze dřeva, dřevěné špejle, šlikr, misky, štětce, šablony z tvrdého papíru ve tvaru křídel, tláček na česnek	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> Vytvořit jednoduchou postavu. Vyzkoušet si drobnější práci s hlínou. Naučit se lepit jednotlivé části hlíny k sobě. 	Rozhovor s dětmi o tom, co se blíží, jaké znají zvyky, zda se těší, nebo spíše boj Mikuláše
	Vánoční zvonky	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, válečky, příborové nože, špachtle ze dřeva, dřevěné špejle, formyl ve tvaru srdce, hvězdy, měsíce, šlikr, štětce, misky	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> Zpřesnit svou práci s nožem. Zdokonalit se při práci s pomocí formiček a šlikru. 	Rozhovor s dětmi na téma vánoc, dárků, navnadění dětí k vlastní tvorbě dárku s keramiky
	Tři králové	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, příborové nože, špachtle ze dřeva, dřevěné	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> Vytvořit jednoduchou postavu. Zvládnout drobnější práci 	Rozhovor s dětmi o tom, co se blíží za zvyk, zda ho znají, jestli někdy chodily za jed-

		špejle, šlikr, misky, štětce, tláček na česnek			s hlinou.	noho z králů
Užitkové předměty	Svícny	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, válečky, příborové nože, špachtle ze dřeva, dřevěné špejle, šablona z tvrdého kartonu ve tvaru hvězdy, šlikr, štětce	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zpřesnit svou práci s nožem. 2. Zvládnout práci se šlikrem. 3. Samostatně originálně ozdobit výrobek. 	Rozhovor s dětmi na téma vánoc, dárků, navnadění dětí k vlastní tvorbě dárku s keramiky
Barvení a glazurování		Štětce různých délek a tloušťek, barevné glazury a engoby, umělohmotný ubrus, misky s vodou, pěnové houbičky	Popis, demonstrace	Řízená činnost, spontánní činnost	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvládnout samostatně nanášet barvy na výrobek. 2. Rozlišit jednotlivé glazury a engoby. 	Vysvětlení dětem, že jde o konečnou fázi jejich výrobku, a o zajímavou možnost jeho doladění

Jaro	Výrobek	Pomůcky	Metody	Organizační formy	Cíle	Motivace
Užitkové předměty	Misky	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, šlikr, misky, štětce, dřevěná špejle, silonový sáček	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vytvořit stejně dlouhé a souměrné kuřičky. 2. Dokázat pečlivě pracovat se šlikrem. 	Výroba užitečného předmětu vhodného jako dárek, nebo vhodného do pokojíčku na drobnosti
Dekorace	Jarní sluníčka	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, šlikr, misky, štětce, dřevěná špejle	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tvarovat z hroudy hlíny. 2. Pracovat s tenkými a křehkými částmi. 3. Slepit části pomocí šlikru. 	Rozhovor s dětmi na téma jaké roční období se blíží, co vidí venku, když se podívají, jak se začíná měnit počasí
	Zapichovací květiny	Keramická hlína, struna, plátěný ubrus, šlikr, misky, štětce, dřevěná špejle	Rozhovor, diskuze, demonstrace, popis	Řízená činnost	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tvarovat z hroudy hlíny. 2. Pracovat s tenkými a křehkými částmi. 3. Slepit části pomocí šlikru. 	Jaké změny nastávají v přírodě
Barvení a glazování		Štětce různých délek a tloušťek, ba-	Demonstrace, popis	Řízená činnost, spontánní činn	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvládnout samostatně nanášet bar- 	Vysvětlení dětem, že jde o konečnou fázi

		revné glazury a engoby, umělohmotný ubrus, misky s vodou, pě- nové houbič- ky		nost	vy na výro- bek. 2. Rozlišit jed- notlivé glazu- ry a engoby.	jejich výrobku, a o zajímavou možnost jeho doladění
--	--	---	--	------	---	--

4.1 Ježek v listí

Toto téma jsem zvolila proto, že přichází zima a mnohé zvířata se ukládají k zimnímu spánku.

Nejprve si s dětmi popovídáme o blížící se zimě, o zvířatech které se na zimu ukládají k zimnímu spánku. Řekneme si něco o ježkovi a jeho zimování. Následně dětem rozdáme keramickou hlinu, kterou budu mít za úkol řádně propracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté pomocí válečku vyválíme plát, který si pomocí příborových nožů oříznou do přibližného tvaru obdélníku.

Poté vyválíme další menší plát, z kterého si pomocí formičky vykrojí malého ježka. Na připravený obdélníkový plát začnou obtiskovat nejrůznější přírodniny, tak aby vytvořily ježkovy krásný a útulný domeček na zimu. Na takto připravený plát nalepí pomocí šlikru již připraveného ježka, kterého dozdobí pomocí špejlí.

1. Pomocí válečku vyválíme z hlíny plát.

2. Z vyváleného plátu vyřízneme kachli, přibližně obdélníkového tvaru.

3. Na ten poté začneme obtiskovat přírodniny

4. Z plátku hlíny si vykrojíme, nebo vyřízneme 5. Pomocí šlikru ho přilepíme, na kachli. ježka.

6. Hotový výrobek.

4.2 Dešťové kapky

Tento výrobek jsem zvolila kvůli tomu, že venku neustále panovalo deštivé podzimní počasí.

Nejprve dětem rozdáme keramickou hlínu, kterou budu mít za úkol řádně zpracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté pomocí válečku vyválíme plát, na který přiloží vytvořenou šablonu kapky z tvrdého papíru. Tuto šablonu oříznou příborovým nožem a přebytečnou hlínu odstraní. Vzniklou kapku mohou dotvořit pomocí špejlí. Na závěr pomocí špejle vytvoří otvor na zavěšení.

1. Pomocí válečku vyválíme z hlíny plát.

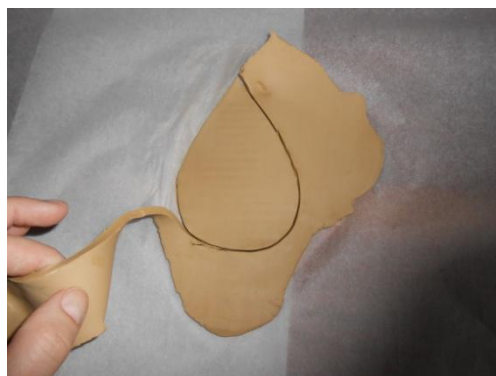
2. Přiložíme na plát šablonu.

3. Šablonu ořízneme příborovým nožem.

4. Přebytečnou hlínu odstraníme.

5. Dotvoříme detaily pomocí špejle.

6. Vytvoříme díрку na zavěšení.

4.3 Podzimní drak

Toto téma jsem zvolila proto, že venku panuje opravdu větrné počasí a děti na podzim rády vyrábějí a pouštějí draky.

Nejprve dětem rozdáme keramickou hlínu, kterou budu mít za úkol řádně propracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté pomocí válečku vyválíme plát, na který přiložíme vytvořenou šablonu těla draka z tvrdého papíru. Tuto šablonu ořízneme příborovým nožem a přebytečnou hlínu odstraníme. Vzniklou hlavu draka mohou dotvořit pomocí špejlí. Na závěr pomocí špejle vytvoří otvor na zavěšení ocasu a jeden na pověšení.

1. Pomocí válečku vyválíme z hlíny plát.

2. Přiložíme na plát šablonu.

3. Šablonu ořízneme příborovým nožem.

4. Přebytečnou hlínu odstraníme.

5. Špejlí dokreslíme obličej.

6. Vytvoříme díрку na zavěšení a ocásek.

4.4 Mikuláš, čert nebo anděl

Toto téma jsem zvolila proto, že přichází svátek sv. Mikuláše, který mají děti obecně velmi v oblibě.

Nejprve si s dětmi popovídáme o tom, co se blíží, jaké znají zvyky, zda se těší, nebo spíše bojí Mikuláše. Následně dětem rozdáme keramickou hlinu, kterou budu mít za úkol řádně propracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté začnou děti pomocí dlaní válet dlouhé a tenké válečky, které vždy slepí šlikrem, tak aby vznikl kruh. Tyto kruhy z válečků budou tvořit od největšího po menší a menší až jim vznikne kuželovitý tvar těla.

Následně vyválí v dlaních kuličku, které bude sloužit, jako hlava přilepí ji šlikrem. Dolepí ruce, křídla, rohy a další detaily. Na závěr si postavičku dotvoří podle vlastního uvážení pomocí špejlí.

1. Prsty vyválíme delší váleček.

2. Slepíme ho oblouku pomocí šlikru.

3.

4. Postupně přidáváme menší a menší, které lepíme pomocí šlikru na sebe.

5.

6. Vyválíme si kouli na výrobu hlavy.

7. Dozdobíme pomocí špejle.

8. Šlikrem přilepíme rohy.

9. Hlavu a ruce přilepíme šlikrem k tělu.

10. Hotový výrobek.

4.5 Vánoční zvonek

Tento výrobek jsem zvolila proto, že přicházejí vánoce a děti by si mohly vytvořit pro někoho blízkého svůj vlastní dárek z keramické hlíny.

Nejprve si s dětmi popovídáme na téma vánoc, dárků, a budeme se snažit navnadit děti k vlastní tvorbě dárku s keramiky. Následně dětem rozdáme keramickou hlínu, kterou budu mít za úkol řádně propracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté si každé dítě vyválí pomocí válečku plát, na který přiloží vytvořenou šablonu zvonku. Šablonu oříznou pomocí nože a přebytečnou hlínu odstraní. Pomocí válečku si z hlíny vytvoří další menší plát, do kterého budou pomocí menších formiček vykrajovat ozdobné tvary. Ty poté nalepí pomocí šlikru na již připravený zvonek. Na závěr vytvoří díрку na zavěšení.

1. Pomocí válečku vyválíme z hlíny plát.

2. Přiložíme na plát šablonu.

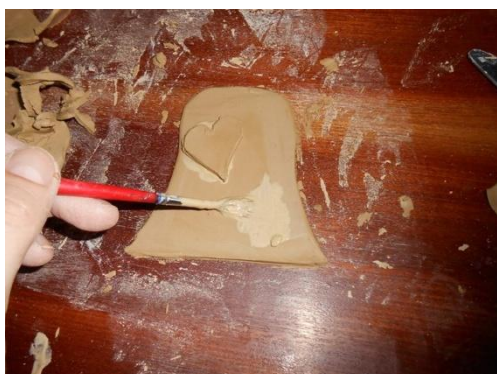
3. Šablonu ořízneme a odstraníme přebytečnou hlínu.

4. Z plátku vřízneme srdce a měsíc.

5. Srdce a měsíc nalepíme šlikrem.

6. Hotový výrobek.

4.6 Tři králové

Toto téma jsem zvolila proto, že se blíží svátek Tří králů. A považuji za vhodné si s dětmi zopakovat, kdo byli tři králové.

Nejprve dětem rozdáme keramickou hlínu, kterou budu mít za úkol řádně zpracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté pomocí válečku vyválejí plát, ze kterého vyříznou obdélníkový tvar s trojúhelníky nahoře. Dětem to předtím nejprve názorně předvedeme. Poté slepí obdélník k sobě do tvaru válce, za pomoci šlikru. Na závěr už jen dozdobí detaily pomocí špejle.

1. Pomocí válečku vyválíme z hlíny plát.

2. Ořízeme do tohoto tvaru.

3. Přebytečnou hlínu odstraníme.

4. Slepíme šlikem do tvaru válce.

5. Natřeme šlikem.

6. Dotvoříme obličej.

7. Šlikrem přilepíme ruce.

4.7 Svícen

Tento výrobek jsem zvolila proto, že přicházejí vánoce a děti by si mohly vytvořit pro někoho blízkého svůj vlastní dárek z keramické hlíny.

Nejprve si s dětmi popovídáme na téma vánoc, dárků, a budeme se snažit navnadit děti k vlastní tvorbě dárku s keramiky. Následně dětem rozdáme keramickou hlínu, kterou budu mít za úkol řádně propracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté si každé dítě vyválí pomocí válečku plát, na který přiloží vytvořenou šablonu hvězdy. Šablonu oříznou pomocí nože a přebytečnou hlínu odstraní. Pomocí dlaní si z hlíny vyválí větší kouli, kterou přilepí pomocí šlikru doprostřed hvězdy. Kouli mírně rozplácnou a vyhloubí do ní otvor na svíčku. Samotný svícen následně již jen dozdobí dle své fantazie pomocí špejlí.

1. Pomocí válečku vyválíme z hlíny plát.

2. Přiložíme na plát šablonu.

3. Šablonu ořízneme a odstraníme přebytečnou hlínu.

4.

5. V dlaních si vyválíme kouli.

6. Šlikrem ji přilepíme ke hvězdě.

7. Do koule dotvarujeme prsty otvor na svíci.

8. Dozdobíme pomocí špejle.

4.8 Miska

Toto téma jsem zvolila proto, aby si děti vyrobily, také nějaký praktický výrobek, pro běžné použití.

Hned na začátku si pro každé dítě připravíme malou misku, kterou vložíme do silonového sáčku. Nejprve dětem rozdáme keramickou hlinu, kterou budu mít za úkol řádně propracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Poté si děti začnou tvořit malé souměrné kuličky, které budou za pomoci šlikru vždy lepit těsně vedle sebe a mírně rozmačkávat. Tak budou děti postupovat, než jim vznikne konečný tvar misky.

1. Menší misku vložíme do silonového sáčku.

2. V dlaních vyválíme malé kuličky.

3. Jednu po druhé je budeme prsty roztlačovat na dno misky vedle sebe.

4. Postupně vyplníme celou misku.

5. Sáček odstraníme.

6. Dotvarujeme misku prsty.

4.9 Jarní sluníčko

Toto téma jsem zvolila proto, že dle kalendáře je již jaro, ale venku to tak zatím nevypadá. Proto si vyrobíme s dětmi alespoň slunce keramické.

Nejprve dětem rozdáme keramickou hlínu, kterou budu mít za úkol řádně zpracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Z hroudy hlíny si děti vytvarují větší kouli, kterou následně rozplácnou a dotvoří prsty tvar slunce. K výslednému tvaru, poté lepí jednotlivé paprsky slunce. Slunce mohou na závěr dotvořit dle vlastních nápadů.

1. V dlaních vyválíme velkou kouli.

2. Kouli mírně rozplácneme dlaní.

3. Vyválíme si několik válečků,
které přilepíme šlikrem.

4.

5. Natřeme šlikrem.

6. Dolepíme obličej.

4.10 Zapichovací květina

Toto téma jsem zvolila proto, že venku se nám začíná již vše zelenat a objevují se první květiny.

Nejprve dětem rozdáme keramickou hlínu, kterou budu mít za úkol řádně zpracovat dlaněmi a prsty, tak aby byla měkká a tvárná. Z hroudy hlíny si děti vytvarují větší kouli, kterou následně rozplácnou a dotvoří prsty tvar květiny. K výslednému tvaru, poté lepí jednotlivé okvětní lístky, které si vytvořily pomocí prstů. Poté si uválají tlustší válec, který přilepí pomocí šlikru a dotvarují do tvaru stonku. Mohou přilepit i boční listy ke stonku a následně celou květinu dozdobit pomocí špejlí.

1. V dlaních vyválíme velkou kouli.

2. Kouli mírně rozpláceme dlaní.

3. Z kousků hlíny si vytvarujeme okvětní lístky.

4. Nalepíme pomocí šlikru.

5.

6. Vymodelujeme stonek.

7. Přilepíme šklíkem ke květu.

8. Špejlí doděláme detaily.

5 EVALUACE PROJEKTU

<u>Název výrobku</u>	<u>Pozitiva</u>	<u>Negativa</u>
Dešťové kapky	Dětem se kapky jednoduše tvořily. Vzniklo pěkné a zajímavé společné dílo. Možnost využití jako zvonkohry.	Otvory pro zavěšení se po glazurování ucpávaly.
Ježek v listí	Děti se dozvěděli nové informace ze života ježků. Zkusily si kombinaci přírodnin a keramické hlíny.	Některé výrobky se mírně olámaly, jelikož děti vyválely příliš tenký plát.
Podzimní draci	Kombinace keramiky s jiným druhem materiálu. Možnost zavěšení do prostoru.	
Mikuláš, čert nebo anděl	Zopakování básniček a písniček pro Mikuláše.	Malé rozdíly mezi postavami, mnohdy nelze rozlišit, o kterou se jedná.
Vánoční zvonky	Vhodný vánoční dárek. Možnost zavěšení do prostoru.	Děti měli k dispozici málo vykrajovátek, děti dlouho čekaly a proto, byly neklidné.
Tři králové	Jednoduchá tvorba postavy. Zopakování tradic.	Mnohdy špatně stojící figurka.
Svícný	Možnost praktického využití. Vhodný vánoční dárek.	U některých výrobků příliš velký otvor na svíci.

Misky	Možnost praktického využití, jelikož jsou glazurované a nepropouští vodu. Mají původně zamýšlený tvar.	Práce byla pro děti zdlouhavá, příště bych zvolila menší velikost misek.
Jarní sluníčka	Zopakování si jarních témat. Naladění dětí k vítání jara.	Mnohdy velmi tenké paprsky, které se po výpalu následně odlomily.
Zapichovací květiny	Možnost praktického využití. Zopakování jarních květin.	Děti velmi často volily nevhodnou modrou barvu, proto bych ji odstranila z nabídky.

Děti si během projektu procvičovaly jemnou motoriku. Postupně zvládaly i složitější pracovní postupy.

V průběhu projektu děti dostaly také dostatek podnětů k rozvoji vlastní kreativity, či možnost k vlastní volné tvorbě dle svých nápadů. Bylo neuvěřitelné, co všechno dokázaly zhotovit. Zájem dětí byl nejsilnější motivací, proto některé tvořily i více výrobků. Děti jsem se v průběhu projektu snažila svými nápady a podněty inspirovat k další činnosti v oblasti keramické tvorby i po skončení mého projektu.

Do budoucna bych určitě ovšem zvolila menší počet dětí, a to maximálně 5 dětí na jednu učitelku. Jelikož opravdu není v takovém počtu možné se všem dětem věnovat stejnou měrou.

Také bych použila jiný systém označení výrobků, jelikož po glazurování mnohdy jména dětí nešla vůbec přečíst. Doporučila bych proto označení vždy zespondu výrobku. Rozhodně bych také lépe připravila dětem keramickou hlínu, a to tím způsobem, že bych ji zabalila do vlhké tkaniny. Hlína byla mnohdy tužší a menším dětem dělala práce s ní problémy.

A za vhodné také považuji rozdělit engoby a glazury do více menších nádob, tak aby měli vždy všechny děti na dosah požadovanou barvu. Čímž bych zamezila jejich zbytečnému rozlévání.

Reflexe paní ředitelky:

Studentka se podobu trvání keramického kroužku jevila jako samostatná a zodpovědná. Během pedagogické práce s dětmi hovořila srozumitelně, jasně, a adekvátně hlasitě. Projevila aktivní přístup, invenci a kreativitu. Je schopna naslouchat dětem, projevit empatie a citlivost pro práci s dětmi. Dokáže reálně plánovat a řídit svěřené výtvarné činnosti dětí v rámci přímé pedagogické práce během denního režimu v Univerzitní mateřské škole. Je schopná týmové spolupráce s pedagogy Univerzitní mateřské školy.

ZÁVĚR

Bakalářská práce má dvě části, teoretickou a praktickou – vlastní projekt.

V části teoretické se zaměřuji na zájmové útvary v Mateřské škole pro děti ve věku 3 – 4 let. Popisuji keramický kroužek probíhající v Mateřské škole. Představuji ho v souvislostech s RVP PV, kde se věnuji jak pěti hlavním oblastem, tak kompetencím souvisejících s prací dětí v keramickém kroužku.

V druhé kapitole se věnuji popisu předškolního dítěte podle věku v souvislosti s keramickým kroužkem. Zabývám se jeho růstem a vývojem, percepčním a kognitivním vývojem, vývojem osobnostním a sociálním prostřednictvím práce v keramickém kroužku.

V třetí kapitole se věnuji představení keramiky jako materiálu. Charakterizuje její druhy, popisuje práci se syrovou hlinou. Zabývám se procesem přípravy hlíny, technikám modelování, nástrojům používaným k její výrobě, zdobení keramiky pomocí engob a glazur, možných chybám vyskytujících se při tvorbě keramiky a následnému sušení a výpalu keramiky.

V části praktické se věnuji již samotnému projektu, realizovanému v mateřské škole. Na začátku uvádím tři tabulky barevně rozdělené podle ročních období, v nichž byly konkrétní výrobky s dětmi realizovány.

V tabulkách se vždy nachází název výrobku, jeho zařazení do skupin dle přírodních námětů, dekorací a podobně. Poté následuje vždy přehled potřebných pomůcek sloužících k výrobě samotného výrobku, metody používané při práci s dětmi, organizační formy, konkrétní stanovené cíle, a na závěr vždy použitá motivace pro ten daný výrobek.

V další praktické části mé bakalářské práce se věnuji jednotlivým návodům pro výrobu konkrétního výrobku. Návod obsahuje vždy fotografie, krok za krokem tak, aby bylo vždy zřetelné jak výroba probíhala. V závěru své práce uvádím svou vlastní reflexi.

V bakalářské práci se mi potvrdilo, že děti s keramikou v Univerzitní mateřské škole Qočna příliš nepracují, přestože k tomu mají ideální podmínky. Jelikož mají všechno potřebné vybavení nezbytné k realizaci keramiky. A děti práce velmi baví. Keramika má na děti bezpochyby pozitivní účinek. Vydrží si hrát s hlinou i delší dobu bez přestávky a stále je to baví. Práce s keramikou děti velmi bavila a některé ani nechtěly přestat.

Hlína má tu výhodu, že má neomezenou životnost. Může se stále dokola recyklovat a používat opakovaně, proto si myslím, že práce s ní je velmi přínosná a přesto není ani příliš ekonomicky náročná.

Byla bych velmi ráda, kdyby má bakalářská práce s náměty projektu přispěla k obohacení práce učitelek mateřských škol a využily ji, při své vlastní tvorbě s dětmi. Je-likeramika může být pro děti nejen zábavnou ale i přínosnou formou trávení času.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ADAMCOVÁ, Marie a Alena VOLKOVÁ BALVÍNOVÁ. *Keramika pro malé i velké*. 1. vyd. Překlad Jiří Kasl, Ladislav Štindl. Olomouc: FIN, 1994, 197 s. ISBN 80-855-7267-2
- [2] ALLEN, Eileen a Lyn MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-055-0.
- [3] BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. Vyd.1. Praha: Portál, 2003. 154 s. ISBN 80-7178-537-7.
- [4] BEDNÁŘOVÁ, J. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press, vydání 1., 2007, ISBN: 978-80-251-1829-0.
- [5] FICHNOVÁ, K., SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 136 s. ISBN 978-80-7367-323-9
- [6] HÁJEK, B. *Děti, vedoucí, volný čas*. Vyd. 1. Praha 10: Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004. 119 s. ISBN 80-86784-06-1
- [7] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5
- [8] CHAVARRIA, J. *Velká kniha keramiky*. Vyd. 3. Praha: Knihcentrum, 1999. 192 s. ISBN 80-86054-92-6
Centrum pro další vzdělávání učitelů, 1993. ISBN 80-210-0830-X.
- [9] MACEK, T. *Keramika*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007. 112 s. ISBN 978-80-251-1568-8
- [10] NĚMEC, J.: *S hrou na cestě za tvořivostí*, 186. Publikace, Brno: Paido 2004, 135 s. ISBN 80-7315-014-X
- [11] RADA, Pravoslav, *Slabikář keramiky*. Praha :GradaPublishing 1997, 198. Str. ISBN 80-7169-419-3
- [12] RODWELL, J. *Keramická dílna*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2003. 144 s. ISBN 80-251-0043-X
- [13] ROSOVÁ, D. *Keramika*. Vyd. 1. Praha: Euromedia Group, 2003. 144 s. ISBN 80-249-0261-3

[14] SMOLÍKOVÁ, K.; KUPCOVÁ, M. *Manuál k přípravě školního vzdělávacího programu mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 34 s. ISBN 80-87000-01-3.

[15] SPOUSTA, V. et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 82 s. ISBN 80-210-1275-7

[16] Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogická, 2004. [cit. 2012-10-04]. Dostupný z:
<<http://aplikace.msmt.cz/DOC/MJRVPPVdoVestnikupokorekture2.doc>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Do příloh uvádím fotodokumentaci práce dětí s engobami a glazurami a jednotlivé výrobky v různých stádiích výroby. Dovoluji si zde také poděkovat paní ředitelce, která souhlasila se zpracováním osobní dokumentace dětí a jejich výrobků k účelům mé bakalářské práce.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Fotodokumentace pracovní nástroje

Příloha č. 2 Fotodokumentace práce s engobou

Příloha č. 3 Fotodokumentace přežah

PŘÍLOHA II: FOTODOKUMENTACE PRÁCE S ENGOBOU

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

PŘÍLOHA III: FOTODOKUMENTACE PŘEŽAH

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

Obrázek č. 9

Obrázek č. 10

**PŘÍLOHA IV: FOTODOKUMENTACE GLAZUROVANÝCH A
ENGOBOVANÝCH VÝROBKŮ**

Obrázek č. 11

Obrázek č. 12

Obrázek č. 13

Obrázek č. 14

Obrázek č. 15

PŘÍLOHA V: HOTOVÉ VÝROBKY

Obrázek č. 16

Obrázek č. 17

Obrázek č. 18

Obrázek č. 19

Obrázek č. 20

Obrázek č. 21

Obrázek č. 22

Obrázek č. 23

Obrázek č. 24

Obrázek č. 25

Obrázek č. 26

Obrázek č. 27

Obrázek č. 28

Obrázek č. 29

Obrázek č. 30

Obrázek č. 31

Obrázek č. 32

Obrázek č. 33

Obrázek č. 34

Obrázek č. 35

Obrázek č. 36

Obrázek č. 37

Obrázek č. 38

Obrázek č. 39

Obrázek č. 40

Obrázek č. 41